

Rugpjūčio 18 -20 dienomis Biržų krašto muziejuje „Sėla“ vyks tradicinis tarptautinis literatūros forumas „Šiaurės vasara“. Šiuometinio forumo tema: „Rašytojas svetur, tekstai - su mumis“. Rašytoja ir viena šio literatūros seminario rengėjų Giedra Radvilavičiūtė - apie forumo diskusijų lauką.

Pasaulyje vykstantys (geo)politiniai pokyčiai, gyvenamosios vietos keitimas, net jei jis ir labai laikinas, koreguoja žmogaus ir šalies, kurioje yra jo šaknys, tapatybės supratimą. Dar visai neseniai aktualu buvo svarstyti, kiek Lietuvoje yra pasaulio ir Europos. O ar mes patys jaučiamės visaverčiai kitų demokratinių šalių literatūroje? Kuo mes panašūs į kitus europiečius? Kiek mūsų siužetai, pasakotojai, veikėjai ir metaforos geba sujaudinti ir priversti mąstyti kitus, kai Didžiojoje Britanijoje, Vokietijoje, JAV, Ispanijoje, Švedijoje, Norvegijoje pasirodome knygų pavidalu? Ar mes kitose šalyse esame suvokiami adekvačiai, ar kad būtume suprasti, privalome rašyti tam tikromis Europos šalims artimomis, aktualiomis, net ir politkorektiškomis temomis?

Kaip, apie ką dabar kai kurie mūsų rašytojai rašytų, jei negyventų, nebūtų gyvenę ilgesnį laiką svetur. Gyvenimas Kipre, savo šaknų permąstymas, grįžimas į Lietuvą ir vėl išvažiavimas į šalį, kur gyvena jau ne rašytojos gimtąja kalba kalbančios jos dukterys, tapo pagrindinėmis Dalios Staponkutės (Nikosija) eseistikos temomis. Rašytoja yra sakiusi, kad jei jos gyvenime nebūtų kelionių, tai net visiems rašytojams svarbi mirties tema jos knygose būtų išreikšta kitaip. Žmonių bendravimo kultūrą, rašytojos manymu, veikia net klimatas, kuriame jie gyvena. Pietiečiai, kaip ji teigia, daug mažiau naudojami socialiniais tinklais, nes visas bendravimas vyksta gatvėje, o planšetė gali ramiai ilsėtis šalia kalbančių: „Socialiniai tinklai kuria ir palaiko iliuziją, kad esame ten, kur mūsų nėra.“

Prisiminkime ir kitas knygas... Ar būtų gebėjusi žaisti savo tekstuose žargonu Paulina Pukytė, jei ji nesusidurtų Londono teismuose su tėvynainiais, dažniausiai patiriančiais ten liūdnojų nuotykių? Indrė Jonušytė (Graikijos, Belgijos miestai), Rūta Mataitytė (Oslas), Agnė Žagrakalytė (Briuselis), Laimonas Briedis (Vankuveris), Vaiva Rykštaitė (Havajai) tikriausiai negalėtų ir nenorėtų atsisakyti savo patirties šalyse, kuriose gyvena, nes tada iš jų knygų iškristų dalis svarbių puslapių. Ar kitokie būtų Jaroslavo Melniko kūriniai, jei jis kasmet negyventų Paryžiuje?.. Valdo Papievio, 2016 metų Nacionalinės premijos laureato, gyvenančio tame mieste visą laiką?

Apmąstymas žmogiškosios ir kūrybinės patirties svetur gali tapti ir literatūrologijos darbu tema (Eglė Kačkutė). Šiaurės vasaros forume aptarsime ir pasaulio rašytojus, kurie išvažiavę iš gimtosios šalies, kūrė ne gimtosiose šalyse.

Koki kelią nueina vertėjas, kad ant mūsų stalo atsidurtų ispano Salvadora Dali prancūziškai

parašyta autobiografija, rusų kilmės Prancūzijoje kuriančio Andrei Makine romanai, Marinos Stepnovos, rusų rašytojos, „Italų pamokos“?

Lietuvos literatūriname gyvenime yra išskirtinių atvejų. Rašytojas gyvena čia, o rašo ne lietuvių kalba (Lena Eltang). Arba šiuolaikybėje, kai tarmėmis kalba vis mažiau žmonių, atsiranda avantiūristas, turintis drąsos sukurti romaną tarmiškai, taigi, iš pirmo žvilgsnio, atrodo, suprantamą net ne visiems lietuviams. Tačiau Rimanto Kmitos „Pietinia kronikas“ ne tik tapo viena skaitomiausių ir linksmiausių knygų per pastaruosius metus, tačiau niekas negali apkaltinti knygos provincialumu. Ji jaudina visus, kurie nors kartą būdami jauni jautėsi „rugiuose prie bedugnės“.

Šiaurės vasaros forume, kaip ir kasmet, į tekstus „iš svetur“ pažvelgsime ne tik literatūros lauke. Kuo tampa tekstas, perkeltas į kino kalbą? Yra tekstų ar su teksta susijusių daiktų, kurie, jei ne atsitiktinumas ar tam tikros aplinkybės, nebūtų išvydę dienos šviesos, pavyzdžiui, sovietinėje kariuomenėje tarnaujančio kareivio laišakai artimiesiems... Siuvėjos laišakai, kurie elektroninėje-skaitmeninėje eroje atrodo nutolę nuo mūsų keliais amžiais, nors yra rašyti prieš keletą dešimtmečių. Kasdienybės liudijimai popieriuje charakterizuoja epochą, kai dar rašėme pasakojimais, ne žinutėmis. Yra autorių, kurie „svetur“ liko iki dabar, t. y. žvalgų rašyti tekstai. Tekstų autoriai dešimtmečius buvo, kartais ir liko nežinomi, o jų tekstai keitė valstybių likimus.

Fotografas Algimantas Aleksandravičius Biržų krašto muziejuje surengs rašytojų, kurie gyvena svetur, portretų parodą, kad jie, nors ir nebylūs, tris dienas stebėtų „Šiaurės vasaros“ dalyvius.

Tarptautinis šiuolaikinės literatūros forumas

ŠIAURĖS VASARA. Rašytojas svetur, jo kūriniai su mumis

Rugpjūčio 17-20 d.

Biržų krašto muziejus „Sėla“, J. Radvilos g. 3, Biržai / „Salionas“, K. Sirvydo g. 6, Vilnius

Ketvirtadienis. Rugpjūčio 17-oji

„Salionas“, K. Sirvydo 6, Vilnius

18.00 Anna Halberstadt: Vilnius - mano jaunystės miestas. Poetę iš Niujorko pristato literatūros tyrinėtoja Eglė Kačkutė. Dalyvauja poetas Marius Burokas (pokalbis anglų kalba).

Penktadienis. Rugpjūčio 18-oji

Muziejus „Sėla“, Didžioji parodų salė. Pokalbiai ir skaitymai

19.00 Vakaro susitikimai: rašytoją Leną Eltang kalbina filosofė, eseistė, literatūros kritikė Jūratė Baranova. Skaito Jolanta Dapkūnaitė

Muziejus „Sėla“, II aukšto fojė

20.30 Akimirka su Leonidu Donskiu

21.00 Algimanto Aleksandravičiaus rašytojų portretų parodos „Ir šičia, ir visur...“ atidarymas. Pristato Giedra Radvilavičiūtė

Šeštadienis. Rugpjūčio 19-oji

Biržų rajono savivaldybės Jurgio Bielinio viešoji biblioteka. J. Radvilos g. 3

10.00–13.00 Jaunimo laikas. Kūrybinio raštingumo dirbtuvės *Ką šeštadienį?* Susitikimas su poetu, fotografu Dainiumi Dirgėla ir poetu, vertėju Mariumi Buroku

Muziejus „Sėla“, Biržų pilies arsenalas

10.00 Seminaras-diskusija. Veda Laima Kreivytė

Laimantas Jonušys. *Kūriniai visada svetur (Nikolajaus Gogolio ir Vladimiro Nabokovo pavyzdžiai)*

Marijus Gailius. ***Originalumo kartotė ar atsitiktinumo magija: kaip trys prozininkai parašė (beveik) tą pačią istoriją***

Uogienių aukcionas. Aukcioną veda rašytojas Rimantas Kmita. (Už surinktas lėšas bus nupirktos knygos socialiai remtinų šeimų vaikams)

11.30–12.00 Pertrauka

12.00 Seminaro-diskusijos tęsinys

Laisvydė Šalčiūtė. *Kralikai*

Diskusija. Eglė Kačkutė, Dalia Staponkutė ir Agnė Žagrakalytė: *tekstai ir jų gyvavimo*

erdvės. Filmo peržiūra. Dalyvauja režisierius Roland Andrijauskas

13.30–14.30 Pertrauka

14.30 Seminaro-diskusijos tęsinys

Lolija Spurgienė. *Tekstas kaip apsėdimas*

Laima Kreivytė. *Salomėja žalčių karalienė, arba ilga kelionė per kopas*

Tomas Butkus. *Svetimi rašytojai kaip tekstai. Artimumo pojūtis*

16.00–16.30 Pertrauka

16.30 Diskusijos-seminaro tęsinys

Egidijus Gailiūnas. *Vasilijus kažkur, o jo tekstai – svetur*

Timūras Mazitovas (Estija). *Pokalbis*

Muziejus „Sėla“, Didžioji parodų salė. Pokalbiai, skaitymai

19.00–20.00 Anna Halberstadt (JAV), Semionas Chaninas (Latvija), Marius Burokas

Naktinėjimai. Muziejus „Sėla“, II aukšto arkada

20.30–21.30 „Šiaurės vasaroje“ – „Pietinia kronikas“: Rimantą Kmitą kalbina Jurgita Žana Raškevičiūtė

22.00 Diskoteka „Rūtų darželis“. (Pilies I aukšto arkada)

Sekmadienis. Rugsjūčio 20-oji

Muziejus „Sėla“, Biržų pilies arsenalas

11.00 Seminaras-diskusija. Veda Rūta Elijošaitytė-Kaikarė

Skaidra Trilupaitytė. *Architektų iš svetur kūriniai Vilniuje*

Markus Roduneris. *Lietuvių literatūra Vokietijoje*

Šiaurės vasara. Rašytojas svetur, tekstai - su mumis

12.00-12.30 Pertrauka

12.30 Seminaro-diskusijos tęsinys

Agnė Narušytė. *Laiškai iš sovietų armijos*

Aurelija Maknytė. *Nepamirškite teisingai užrašyti adresu*

